

УДК 061.23 Карітас(477)(045)

Сапелкіна З.П.,

канд. істор. наук, доцент кафедри соціології і суспільних наук
Академії праці, соціальних відносин і туризму

Благодійна діяльність добroчинної організації «Карітас» як наочне стілення християнської заповіді любові до ближнього

В статті йдеється про «Карітас України» — організацію, яка більше 20 років здійснює масштабну благодійну діяльність. Зокрема простежуються її витоки та окреслюються основні напрямки діяльності як в мирний час, так і в умовах військового протистояння з країною-агресором. Даний аналіз сприяє осмисленню важливості соціально-економічних змін, які відбуваються в сучасній Україні, а конкретні факти засвідчують становлення і розвиток громадянського суспільства в державі.

Ключові слова: соціальні проблеми, Католицька Церква, благодійність, милосердя, допомога, організація, реабілітація.

Від кінця листопада 2013 року в Україні відбуваються складні соціально-політичні події. Через свавілля злочинної влади режиму Януковича відбулося насильство щодо мирних громадян. За офіційною статистикою Міністерства охорони здоров'я, яку громадські активісти вважають суттєво заниженою, понад 120 мирних громадян України було вбито під час подій Євромайдану, більш ніж 2200 осіб травмовано. Станом на 13 серпня 2014 р. зниклими без вісти під час подій революції Гідності вважаються 29 чоловік. 47 осіб загинули під час протистоянь в Одесі 2 травня 2014 року [3].

В результаті подальшої агресії з боку російських найманців тисячі українців травмовано і вбито, сотні зникли без вісти, десятки тисяч вимушенні покинути власні домівки, втікаючи з місць окупації і терору.

Не дивлячись на ці випробування, аналітики відмічають небувалий досі патріотизм і консолідацію української нації. Достойну відсіч ворогу дають не лише військові збройних сил України, а й десятки корпусів, сформованих з добровольців, почала відроджуватися воєнна промисловість, потужну допомогу розгорнули як новостворені волонтерські підрозділи, так і організації, що традиційно займаються добroчинною допомогою потребуючим. Тому вивчення і засвоєння їхнього багаторічного досвіду відається на часі надзвичайно актуальним.

Благодійність, як допомога окремим громадянам або соціальним групам, завжди була в центрі уваги Християнської Церкви, адже в основі її віровчення, закладеному в Святому письмі, наскрізним пунктом проходить заповідь любові до ближнього. Відтак для послідовників Христа безкорисливе служіння не є пустим звуком, а заклик до дій (Мф. 20, 25-28; Мк. 10, 45). Уже в ранньохристиянських обирах задля турботи над бідними були започатковані посади дияконів, які забезпечували потребуючих духовною опікою, харчуванням і матеріальною допомогою (Діян. 6, 1-7) [1].

Окрім основного джерела — Біблії, де питанням милосердя відводиться провідна роль, велика увага цій проблемі приділяється в багатьох богословських трактатах. На окрему увагу заслуговують положення Папському собору, на якому була затверджена пастирська Конституція про Церкву в сучасному світі «Gaudium et spes» [2]. Теорія благодійності міститься і в соціальній етиці та соціальній доктрині Католицької Церкви (енцикліки папи Лева III «Rerum novarum» [9], папи Бенедикта XVI «Deus caritas est» [8] та ін. документи).

На сьогоднішній день в лоні великої католицької спільноти отримали широке поширення самостійні благодійні організації і союзи, метою яких є надання потребуючим висококваліфікованої і соціально-орієнтованої допомоги. Основними завданнями благодійних установ є турбота про хворих, інвалідів, літніх людей, біженців, бездомних, про багатодітні сім'ї. І хоча діяльність католицьких благодійних організацій освячується

авторитетом Церкви і завдяки цьому отримує широке визнання і підтримку, багато з них, у відповідності до «Кодексу канонічного права» (ККП) (кан. 321-326) [7, 153-155], розглядаються як приватні об'єднання віруючих. Виключення становлять лише окремі, які спеціально засновуються Церквою як офіційні союзи (ККП, кан. 312-320) [7, 149-153]. Так Міжнародною благодійною католицькою структурою є «Caritas Internationalis» (карітас — з лат. милосердя). Організація веде своє походження від Благодійної конференції (Люцерн, 1924 р.), в подальшому отримує назву «Caritas Cahtolica», а у 1950 р. остаточно формується у Ватикані в якості міжнародної конфедерації «Caritas Internationalis». Її метою є підтримка і координація дій національних та епархіальних благодійних союзів, а також міжнародна допомога потребуючим і постраждалим внаслідок війн і катастроф. Сьогодні «Карітас» налічує 154 національних благодійних організацій, які діють в 198 країнах світу [6, 808].

Завданням даної статті є на прикладі діяльності «Карітасу» на теренах України довести важливість добродійних організацій у справі духовного зростання суспільства.

В першій половині XIX ст. в Російській імперії благодійність Католицької Церкви здійснювалась через благочинні установи при парафіях в якості пожертв, у вигляді окремих акцій (благочинні обіди) та сумісно з різними громадськими закладами. Уже в 1830-40-их рр. XIX ст. в Києві та Одесі виникли католицькі благодійні комітети. В роки першої світової війни католицькі приходи і установи надавали допомогу пораненим, переселенцям, військовополоненим, відкривали нічліжні будинки, пункти харчування, виховні заклади для сиріт.

В період радянської влади по мірі наростання репресій стосовно Католицької Церкви благодійна діяльність парафій була припинена, а благочинні товариства ліквідовані. Католицька благодійність відродилася лише в період «горбачовської перебудови», коли було організовано міжнародну гуманітарну допомогу населенню СРСР по лінії закордонних організацій. З кінця 80-х рр. благодійною діяльністю в Радянському Союзі опікувалися монахині Конгрегації місіонерок Божої любові («сестри матері Терези»), з 1990 року в Україні працює громадська організація [«Любов і милосердя»](#), відома зараз як [релігійна місія «Caritas-Spes» Римо-католицької Церкви](#), а у 1991 р. була створена структура відділення «Карітас» [5, 606-610].

Перші регіональні організації «Карітасу» почали виникати в незалежній Україні в 1992 році з ініціативи відроджених місцевих греко-католицьких громад. В основному вони займалися розподілом [гуманітарної допомоги](#). Проте суспільні потреби зумовили розширення напрямків [соціальної роботи](#) «Карітасу», що привело до створення громадської організації — [«Карітас України»](#).

У 1994 році було утворено керівний і координаційний центр фонду — Національне Бюро, розташоване у Львові, з представництвом у Києві, основним завданням якого стало об'єднання окремих організацій у єдину мережу «Карітас України». У 1999 році «Карітас України» став повноправним членом міжнародної конфедерації [«Caritas Internationalis»](#).

Саме як частина «Caritas Internationalis», «Карітас України» став переможцем у національному конкурсі «Благодійник року 2008» у номінації «Представництво міжнародного благодійного фонду чи недержавної організації». Особливо були відзначені багатосторонність і масштабність роботи «Карітасу України», що відкрила для абсолютно усіх потребуючих людей. 2009 рік відзначений черговою перемогою в національному конкурсі благодійних організацій України в номінації «Благодійна організація». Нині «Карітас України» є унікальною за досвідом і масштабами діяльності національною структурою, яка налічує близько 20 регіональних організацій, до проектів залучено більш як 1000 працівників і велика кількість волонтерів. Впродовж останніх років річний бюджет «Карітасу України» становив приблизно 1 млн. євро, при цьому 94-97% з них — надходження з-за кордону [4].

Традиційно основними напрямками роботи є патронаж інвалідів і людей похилого віку; надання допомоги продуктами харчування і медикаментами малозабезпечених; організація ідалень та медичної допомоги для бездомних; в рамках програм для молоді створюються програми реабілітації дітей з неблагонадійних родин, «домашні школи» для дітей-інвалідів; діють програми підтримки Віч-інфікованих і наркозалежних; в рамках антитуберкульозних програм проводяться заходи допомоги в СІЗО.

Починаючи з квітня 2014 р. «Карітас» розпочав програми допомоги постраждалим під час подій Євромайдану. Ця допомога включає в себе довгострокове лікування та

реабілітацію постраждалих, надання коштів тим, хто зазнав важких тілесних ушкоджень, а також малозабезпеченим родинам постраждалих з усіх регіонів України. Підопічні проекту можуть отримати не лише матеріальні, а й соціальні та психологічні види допомоги.

На даний момент зусиллями працівників «Карітасу» та їх партнерами обстежено, проконсультовано і надано лікарську допомогу 80 постраждалим. Необхідні діагностика, консультації та операції проведені безкоштовно. Впродовж жовтня-грудня близько 40 важкопоранених пройшли повторний курс лікування, що охоплює реабілітацію, додаткові операції, лікування травм хребта і голови, внаслідок вогнепальних поранень тощо.

Загальний бюджет проекту сягає 2,1 млн. грн. (129,987 EUR).

Проект психологічного супроводу передбачає надання психологічної та психотерапевтичної допомоги: це як індивідуальна, так і групова робота з постраждалими, членами їхніх родин і свідками масових протестів в Україні. Цю допомогу надають відповідні фахівці на базі регіональних організацій «Карітасу України» в Києві, Коломиї, Дрогобичі. У програму також залучені 17 психологів і психотерапевтів у Києві, Харкові й Дніпропетровську.

Загалом проект охоплює понад 580 осіб, розрахований як на кризову допомогу, так і довготривалу опіку над людьми, які потребують психологічного супроводу. Загальний бюджет проекту становить 1,1 млн. грн. (100,000 USD), з них 750 000 грн. призначено на надання психологічної допомоги, інші — на навчальні семінари, друк інформаційних матеріалів та інші види робіт [3].

У травні запустили проект допомоги першій хвилі переселенців із Криму, коли Росія анексувала цю частину території України. Переважна більшість потребуючих — кримські татари або україномовні громадяни, які зазнали утисків від проросійських налаштованих мешканців півострова. Також дістають допомогу від «Карітасу» переселенці зі сходу України, які залишили свої домівки у зоні проведення антитерористичної операції.

З розгортанням АТО влітку кількість «внутрішніх переселенців» стала зростати, відповідно, зросла і масштаб роботи регіональних організацій та національного офісу «Карітасу України». В липні працівники організації забезпечили мешканців визволених міст Слов'янськ і Краматорськ більш як 110 тоннами питної води. У серпні було започатковано роботу нового офісу у Харкові та проект допомоги переселенцям із Донбасу, які проживають у Харкові та області. У вересні розпочав свою роботу проект зі встановлення вікон у домівках найбільш потребуючих людей Слов'янська та його околиць.

«Карітас України» за останні півроку надав допомогу вже понад 25 000 потребуючих людей, і в рамках своїх нових проектів зможе охопити додатково ще понад 5 000 переселенців, надаючи допомогу в пошуку житла, теплого одягу, взуття та інших речей, необхідних для облаштування побуту в холодну пору року.

Підхід «Карітасу» до опіки над переселенцями індивідуальний, він передбачає скрупульозну оцінку їхніх потреб. Працівники організації не дублюють послуг, які надають інші доброчинні установи, а співпрацюють та об'єднуються, щоб допомога вимушеним переселенцям із Криму та східних областей України була оптимальною. Загальний бюджет цього напрямку роботи сягає близько 11,5 млн. грн. (700,000 EUR).

1 червня 2014 р. стартував проект опіки над особами, які зазнали тяжких тілесних ушкоджень під час антитерористичної операції на сході України. Задля безкоштовного обстеження та консультацій постраждалих із подальшим визначенням об'єму надання медичної допомоги працівники програми співпрацюють з адміністраціями клінік в Україні та за кордоном. Цілий ряд оперативних втручань, зокрема протезування, проведено безкоштовно. Загальний бюджет проекту сягає 3,425 млн. грн. (297,791 EUR) [4].

Простеживши історію «Карітасу» в Україні, у тому числі за останній рік, можна зробити висновок, що провідне місце в діяльності організації відводиться соціальній адаптації. На сучасному етапі поряд з традиційними з'явилися програми, адресовані мігрантам: допомога біженцям із Криму та Донбасу в наданні правових і психологічних консультацій, сприянні в оформленні юридичних документів, у придбанні проїзних квитків, надання допомоги продуктами харчування та одягом. Діють програми довгострокового лікування і реабілітації постраждалих під час подій Євромайдану, а також бійців та мирних жителів, що отримали важкі поранення під час антитерористичної операції на сході України. Позитивним у досвіді «Карітасу» є те, що при вирішенні соціальних проблем до уваги береться не одна чи дві наявні в суспільстві проблеми, а їх сукупність. Не дивлячись на те, що діяльність

здійснюється на християнських засадах і цінностях, допомога надається незалежно від віросповідання, соціального становища, етнічного походження, статі, чи віку особи. У всіх соціальних програмах передбачена духовна підтримка потребуючим.

Таким чином, приклад благодійних організацій засвідчує світу незламний дух, єдність і гідність українського народу, що в надзвичайно складний час випробовувань дає надію на перемогу над агресором та побудову вільної демократичної європейської держави.

Література:

1. Библия. – Кишинев: Межконфесіональное біблейское общество, 1994.
2. Документы II Ватиканского собора / Пер. Андрея Коваля. — М: Паолине, 1998. — 589 с.
3. Карітас України — відповідь на кризові потреби // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.credo-ua.org/2014/10/124771
4. [Карітас в Україні](#) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://caritas-ua.org/index.php?option=com_content&view=article&id=1126%3A-4-&catid=14&Itemid=105&lang=uk
5. Католическая энциклопедия. – Т. 1. – М.: Изд. Францисканцев, 2002. – 1906 с.
6. Католическая энциклопедия. – Т. 2. – М.: Изд. Францисканцев, 2005. – 1818 с.
7. Кодекс канонического права. – М.: Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2007. – 313 с.
8. Deus caritas est // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.benediktxvi.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=681
9. [Rerum Novarum](#) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sd.net.ua/2010/01/11/rerum_novarum.html

Сапелкина З.П., канд. истор. наук, доцент кафедры социологии и общественных наук АТСОТ

Благотворительная деятельность организации «Каритас» как наглядное воплощение христианской заповеди любви к ближнему. Статья посвящена организации «Каритас Украина», которая более 20 лет осуществляет масштабную благотворительную деятельность. В частности прослеживаются ее истоки и подчеркиваются основные направления деятельности как в мирное время, так и в условиях военного противостояния со страной-агрессором. Данный анализ содействует осмыслению важности социально-экономических изменений, которые происходят в современной Украине, а конкретные факты свидетельствуют о становлении и развитии гражданского общества в государстве.

Ключевые слова: социальные проблемы, Католическая Церковь, благотворительность, милосердие, помощь, организация, реабилитация.

Sapielkina Z.P., Candidate of Historical sciences. Associate Professor of Sociology and Social Sciences Chair of the Academy of Labour, Social Relations and Tourism

Charitable activity of «Caritas» organization as a visual embodiment of the Christian commandment of love to neighbour. The article is dedicated to the «Caritas Ukraine» organization which have been providing an extensive charitable work for more than 20 years. In particular, its origins are traced and main areas of activity are highlighted both in peacetime and in a military confrontation with the aggressor country. This analysis contributes the understanding of the importance of social and economic changes taking place in modern Ukraine, as well as the concrete facts confirm the formation and development of civil society in the country.

Keywords: social problems, the Catholic Church, charity, compassion, help, organization, rehabilitation.